

Där vi en gång gått

Ahol valaha jártunk

WESTÖ, Kjell
Ahol valaha jártunk
L'Harmattan, 2015
(megjelenés előtt)

Mirage 38
Széphalom, 2015
(megjelenés előtt)

„1917”
Magyar Lettre
Internationale, 92

– Mesélek nektek egy történetet – mondta Ivar Grandell egy késő estén másjában a tizenhatos asztalánál. – Rövid és sajnos nagyon szomorú történet, de el kell mesélnem.

Ezen az estén szinte csak férfiak ültek az asztalánál. Ott volt Eccu, akárcsak Cedi és Henning. Lonni Tollet és Tele Christides is ott volt, meg Bruno Skrake és Semdlund festőművész, aki Berlinből jött haza nyaralni. A nők közül Lucie jött el, de se Micki, se Nita, se Maggie nem volt jelen. Henriette Hultqvist helye is üresen maradt, a színházi évad véget ért, Henriette éppen csomagolt, és búcsúzott helsinki barátaitól. Ivar Grandell azonban tudta, hogy Henriette várni fog rá egy parki padon lent a Broholm-parton éjjel fél egykor, és ez a tudat segítette neki elviselni a nő hiányát. És talán pont abból a tudatból, hogy még egy éjszakát el fog tölteni Henriette ölelésében, merített bátorságot elmesélni a szerencsétlen diák történetét: előre tudta, hogy az asztal körül nem fog értő fülekre találni.

– Az iskolánkba – fogott bele Ivar – jár egy sovány, kedvetlen fiú. A neve mindegy is, és az igazat megvallva, csak egy a sok közül. Tucatiával járnak sovány, kedvetlen fiúk és lányok az iskolába, de van egy, amelyik a többinél is levertebb. Kétszer...

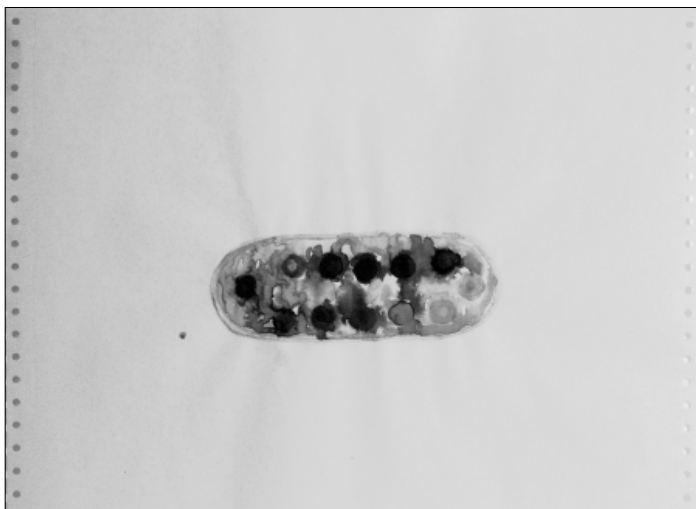
– Térj a tárgyra, Dickens – szólta közbe Henning kedvesen. – Egy történet nem vehet igénybe egy egész estét, sok mindent meg kell még beszélnünk, sok teácsészének a fenekére kell még néznünk. – Cedi, Eccu és a többiek nevettek Hennings megjegyzésén. A legtöbben szívélyesen, jóindulatúan nevettek, hiszen mindenki tudta, hogy Ivar hajlamos a szócséplésre, de Cedi hátradőlve keresztbe fonta a karját, az arcáról kétkedést és távolságtartást lehetett leolvasni, mint aki ismeri a megoldást, tudja, mit készül Ivar elmondani, és nincs a kedvére.

– Minél többször félbeszakítasz, annál tovább fog tartani – mondta Ivar figyelmeztetően Henningnek, majd folytatta:

– Na, komolyan, ezt a történetet gyorsan el lehet mesélni. Ebben a félévben kétszer kaptam rajta a fiút, hogy szendvicseket lop az előtte lévő padból. Egy kislány ül ott, az osztály üdvöskéje, tiszta, szép szabású ruhákban jár, az apja vasúti kalauz, a fehérgárda tagja, az egész család fehér. És akkor ott van ez a szerencsétlen fiú, sápadt és mosdatlan, piszkosak a ruhái, és soha nem hoz magával tizórait. Az első alkalommal, amikor a kislány szendvicsei eltűntek, sejtettem, hogy ő lophatta el, de nem akartam az osztály előtt megvádolni, a többi gyerek mindig komisz azokkal, akiket a tanár pellengére állít. Vártam hát, amíg vége van a tanításnak, és négy szemközt beszéltem vele. Természetesen letagadta, csak bámulta morcosan a földet, néha rám sandított, olyankor zord és gonosz volt a tekintete. Megkértem, hogy ürtse ki a padját és a zsebeit. Nem volt hajlandó. Akkor megfenyegettem Mustonen pedellussal, mire feladta.

Kipakolt mindent a padjából, és ott voltak a szendvicsek, két tojásos-sajtos szendvics szépen zsírpapírba csomagolva. Hozzá sem nyúlt a szendvicsekhez, de akkor ezzel nem foglalkoztam. A megfelelő büntetést illetően azonban kétségeim voltak, igazából vonakodtam bármilyen büntetést kiszabni, és az egyezés mellett döntöttem. Azt mondtam a fiúnak, hogy bár tanárként nem tehetnék ilyet, de ha megígéri, hogy soha többé nem lopja meg a társait, akkor cserébe elviszem a szendvicseket a táskámban, és soha nem árulom el a kislánynak és a többi gyereknek, hogy megkerültek. A fiún látszott a meglepődés, feltehetően most szembesült először azzal, hogy vannak tanárok, akik képesek hazudni, de csak szótlanul bólintott, és eltűnt az álnok csillogás a szeméből. Utána tényleg jól éreztem magam, bár morálisan kétségtelenül helyteleníthető volt, amit tettem. De múlt héten megint megtörtént. Jött a lány, és szólta, hogy ellopták az uzsonnját, két nagy szendvics volt, mint legutóbb, de ezúttal sózott hússal. Láttam, hogy most a többi gyerek is tud róla, a lány az egész osztály előtt jelentette a lopást, és hát tudjátok, hogyan viselkednek ilyen helyzetben a gyerekek, nyugtalanodni kezdenek, a tekintetük kíváncsian és gyorsan cikázik, mint a fecskék a magas légnyomásban. És persze láttam, merre tart az összes tekintet. Akárcsak legutóbb, megvártam a tanítás végét, aztán vittem a fiút kihallgatásra. Most csökönyösebb volt, hoznom kellett Mustonent, aki kiűrtette a fiú zsebeit, de nem volt bennük semmi. És a fiú maga meg sem mukkant, csak meredt ránk. De Mustonennel folytattuk a kihallgatást, és a fiú végül sírva fakadt, és beismerte a vétkét. Ezúttal a cserépkályha és a fal közötti résbe rejtette a szendvicseket, egészen lent, közel a földhöz. Nem értem, hogyan tudta ellopni és eldugni a szendvicseket, állandó felügyelet alatt vannak a szünetekben, a gyerekek csoportosan mozognak, és a gyerekcsoportok mindig mindenhol ott vannak. A szendvicsekhez most sem nyúlt, de persze kénytelen voltam jelenteni az esetet, most majd ki fogják csapni. Ugyanakkor eltűnődtem, miért nem harapott még egy falatot sem a szendvicsekből, hiszen ha arra volt ideje, hogy a cserépkályha mögé rejtse, akkor akár meg is ehette volna mindkettőt. Ez a gondolat nem hagyott nyugodni, és elkezdtem utánajárni, mi vele a helyzet. És megtudtam, hogy az apja a dragsviki táborban halt meg, az anyja munkanélküli, és a fiú tizenegy évesen négy testvér közül a legidősebb. A család a söderviki nyomorkaszárnyában lakik, és ha valaki már elnézett arra, vagy olvasta a cikkeket, az tudja, miről beszélek.

Ivar befejezte a mesélést, teljes csend állt be, ha a többi asztaltársaság nem zsvajgott és trécselt volna, akkor a tizenhatosnál hallatni lehetett volna egy gombostű leesését is. Cedi törte meg a csendet. Főlényes és egyúttal konok ábrázattal hallgatta Ivar történetét, most bosszúsan csóválta

a fejét, és a foga között szűrve a szavakat megkérdezte: – És mi a fenét akarsz mondani ezzel a dajkamesével?

Ivart cseppet sem lepte meg a kérdés. – Tudod jól – felelte. – Hogy túlságosan keményen bántunk velük. Hogy a megtorlás ésszerűtlen volt.

Cedi hűvösen végigmérte Ivart.

– Én pont ellenkezőleg gondolom – mondta. – Visszakapták a szabadságukat és a polgártársi bizalmat, beleértve a jogukat a makacskodáshoz és szemétkedéshez, pedig pár röpké éve még elorozták a hatalmat, és mindannyiunkat megakartak ölni. Gyakran eltűnök, tulajdonképpen miért is harcoltam, és hét-szentség, hogy nem a bolsevikok jogáért a sztrájkhoz és rendbontáshoz! És még ha eltekintünk is a politikától, a tanulságod elvi sikon is gyatra. Arra tanítani egy már így is elzüllött gyereket, hogy bizonyos körülmények között a lopás megengedhető! Mert hogy vannak otthon testvérei! Francha Ivar, hogy építsük fel így a hazát, ha ti pedagógusok ilyesmiket kezdtek oktatni? Csak ebben a városban kétszázézerrel többen élünk, hogyan fest a colstokod, ki kellően éhes ahhoz, hogy lophasson, és ki kellően jóllakott ahhoz, hogy törvényes legyen meglopni?

Ivar nem vesztette el az önuralmát.

– Ordas hazugság, hogy meg akartak ölni minket. Voltak férfiak, akik...

– Rosszul fogalmazol Ivar – fortyant fel Cedi. – Nem akartak és minket, hanem akartunk és titeket. Ordas hazugság, hogy meg akartunk ölni titeket. Így mondd! Mind tudjuk, hogy hol álltál, és hogy legbelül hol állsz még mindig.

– Nem vallok már egyetlen ideológiát sem. Annyit akartam mondani – fogott bele Ivar, de az ironikusan mosolygó Henning félbeszakította.

– Na, na... a konyhaasztalodon több szám *Clarté* hevert, amikor nálad folytattuk az estét a minap.

– Ismerkedni egy eszmével nem ugyanaz, mint azonosulni vele – mondta Ivar higgadtan. – Csak azt akartam mondani, hazugság, hogy minden szocialista vérszomjas vadember. Akiket ismertem Ábóban... Borg, Lundberg, Wallenius, Ojala... egyikük sem volt vérszomjas, de mind vagy meghalt, vagy elmenekült. Hogy Boldtról ne is beszéljünk! Nagy humanistáink egyike, aki a légynek sem ártott volna. És bánatában halt meg az emberi gonoszság és balgaság miatt! Szeretném, ha megértenéd, Cedi, hogy...

Cedi olyan hevesen tolta magát hátra a székével együtt, hogy Lucie és Lonni, akik a két oldalán ültek, összereztek ijedtükben.

– Képtelen vagyok hallgatni a baromságaidat, Ivar! – vágott közbe a düh-től rekedt hangon. – Átülök Toffe Ramsay asztalához, remélem, ott kelleme-sebb a társalgás.

Cedi távozása után senki nem szólt. Eccu Widing bátorítóan nézett Ivara, mint aki azt akarja mondani, „nem tehetsz róla, Cedinek csak rossz napja van”, vagy valami hasonlót. De nem mondott semmit. Henning szólalt meg:

– Ivar, azt már meséltem, hogy tizennyolc éves koromban hallottalak téged agítálni?

– Nem, nem említetted – mondta Ivar. – Hol?

– A Blomsterberg üzemben. Az üzemvezető megtiltotta, hogy a gyár területére lépj, így kint várakoztál, míg a munkások hazaindultak. Beszéltél, de senki nem állt le meghallgatni, mindenki ment az otthona felé földre szegezett tekintettel, és elhaladtak a nagy kő mellett, amin álltál.

– Tudom, hogy rémes agitátor voltam – mondta Ivar szomorúan. – Nem kell rá emlékeztetned.

– Lehet, hogy rémes voltál, de nem azért nem akartak meghallgatni. Naiv vagy, Ivar. Az üzemvezető megmondta nekik, hogy aki leáll téged hallgatni, azt kirúgják. De nem erről akartam beszélni.

– Honnan tudsz te minderről, Henning? És mit csináltál Blomsterbergben? – Eccu tette fel a kérdést, most szólalt meg először az este folyamán.

– Nem számít, Eccu – mondta Henning közönyösen. – A környéken laktam, véletlenül ara jártam... arra akarok kilyukadni, Ivar, hogy én meghallgattalak akkor, és pont olyan voltál, mint ma. Nem hittél abban, amit mondasz. Nincs hited, és soha nem is volt. Nem kedveled a polgárokat és a tőkéseket, de nem tudsz helyettük mit kínálni. Mindig is tudtad, hogy a szocializmus badarság, és az emberi természet áll útjában minden utópiának. Jók a szándékaid, de nem hiszel az emberi jószágban, és túl értelmes vagy ahhoz, hogy higgy a mesékben. És mégis kitartóan azt a látszatot akarod kelteni, hogy hiszel... nem értelek, Ivar, nem értem, miért csapod be önmagadat.

Ivar Grandellnek most az egyszer elállt a szava. Nézte Henning Lundot, és látni lehetett, hogy az agya a választ keresi, talán emlékeiben feltúrta az összes újságot és könyvet, amelyet az elmúlt télen olvasott, talán valami bölcsességet keresett Barbusse-től, amit a *Clarté* valamelyik számában látott. De az ittasság akadályozta a keresésben. Nem bukkantak fel a szentenciák. Lucie törte meg végül a csendet.

– Muszáj folyton az átok politikáról beszélni? Ti csak összevesztetek, mi meg annyira unjuk magunkat, mintha megállna az idő.

(regényrészlet)

PAPOLCZY PÉTER FORDÍTÁSA

Steffen Jacobs

Asszonyi búcsúk

*Ab, nem akartak mellettem maradni, a nők,
panaszolta kéredezellenül a férfi az S-Bahn-kocsiban.
Először az anyám tasztított el (régén volt, úgybogy,
ezt mondják, nem kell már foglalkoznom vele),
azután nembajlító nejem, ahogy mondani szokás, világgá ment,*

*megmaradva mindazonáltal a házasság rezervátumában, amely tebát
egyedül engem szorított sarokba (csak semmi részvét, azzal nem megyek
sókra).*

*Most pedig mindennek a tetejébe a könyvesbolti eladónóm,
a lélekmasszörnóm, a fodrásznóm és az újságosnóm is
menekülőre fogták. A francha! mennyire magamra maradtam;*

*hogy állok itt csuromvízesen csupa bezárt ajtó előtt. Hát aztán!
Jöjjön bát el a férfiak ideje! Isten veletek, asszonyok,
ti, akik se nem kényeztetétek, se nem éltetétek
a magatok emberét. Bocsásátok meg mogorva idealizmusát,
amelyet gyermeketeknek láttok, okoskodó infantilizmusát.*

*Telbetetlen álmaitok infánása nem akar immár lenni,
semmi liezon, nem dédelget illúziókat az emberetek;
el veletek! Inkább törekszik perfekcióra
az önelégültségben, és őszintén élvezti
az eddig megvetett férfias passziókat a dobott pasas:
Enyémeke a sporteredmények, a motorok adatai, a sörplakátok!
S ne feledjük a ványadt öntöttvas frázistárat:
Lúzer! Pubány! Tutyimutyi! (barsogja nekibőszülten
felénk, utastársak felé a férfi): Halljátok imperatívuszomat,
férfiak: Legyetek kategorikusak! Legyetek larmoyant!*

*Aztán egy szép napon, egy éjjel, újra itt vagyok,
(suttogja némi szünet után) de másképpen, egészen másképp,
mint akit egészen kicseréltek: akibe belé kell harapni, csemegézni kell,
akit nem lehet fitymálni, nem lehet megvetni, a fazon
ezt mondja, amikor kiszállok és nyomban futni kezdek,*

hogy elmeneküljek magam elől s a lehetséges világok legjobbikából.

Puzzle

*Itt ül bát,
személyiségének darabjai előtt;
próbálja összerakni őket.*

*„9-től 99-ig”,
ez állt a dobozon a játékboltban.
Miért esik akkor az egész ennyire nebezére,
negyvennégy évesen, ezzel a balom darabkával?
Valami egyszerű kép kezdőknek
nem felelt volna meg ugyanígy?!*

*És most odakint még az eső is rákezdi:
zajosan koppnának az ablakon a cseppek.
Itt ül a lámpafényben,
és egy fiatal mezőgazdász, aki kint,
erősen markolva a vasvillát, elmegy az ablak előtt,
mit láthat?*

*Egy üres szobát s az asztalon
egy fakó személy színevesztett daguerreotípiáját.*

TATÁR SÁNDOR FORDÍTÁSAI